

Zes maanden Groot-Brittannië en Ierland (3)

3 juni – 16 juli 2012

Ruim 2600 kilometer en vijf boottochten verder, hebben wij Dublin al weer bijna achter ons. Morgen vertrekken we om de komende drie weken in een wijde lus door het binnenland en langs de west- en zuidkust van Ierland te rijden. Op ons vorige verslag kwamen veel reacties binnen. Leuk ook om te lezen hoe het aan de andere kant van de Noordzee gaat. Verschillende lezers denken dat de verslagen alleen door mij gemaakt worden, maar ons reisverslag is een coproductie. Ik maak de eerste opzet, Jan doet de lay-out, de foto's en stroomlijnt de tekst.

Het reisschema

Na Inverness zijn we door de Highlands van Schotland getrokken: via John o' Groats, Durness en Skye naar Glasgow, met uitstapjes naar de Orkneys en de Outer Hebrides (spreek uit: Hè-brie-dies, met de klemtoon op de eerste lettergreep). Na een weekje Glasgow zijn we afgezakt naar het zuiden om bij Cairnryan over te steken naar Belfast. Ook daar een weekje gestaan en verder getrokken langs de noordkust van Northern Ireland (de prachtige kliffenkust van de Antrim Coast) naar Londonderry/ Derry. Van daaruit zijn we Ierland ingetrokken via Dunfanaghy, Glencolumbkille, Newgrange en Donore naar Dublin.

Heel veel verschillende landschappen. De Schotse hooglanden zijn woest, kaal en leeg. Een verlaten landschap met rotsen en veen, waar alleen heide, gaffeldoorn en mos groeien. De laaglanden zijn dan een verademing met bloeiende struiken en bomen en je komt weer in de bewoonde wereld.

De eilanden hebben hetzelfde landschap van rotsen en veen als de hooglanden, maar met veel meer bewoning, dus vriendelijker. Ierland is tot dusver heel afwisselend: veel groener dan Schotland, hoge

kliffen, lieflijke dalen en veel bomen. In Schotland zie je vooral gaffeldoorn langs de kant van de weg, in Ierland prachtige fuchsiastruiken. In John o'Groats drong het tot ons door hoe noordelijk je daar bent. Hele korte nachten: om middernacht is het pas donker en twee uur later begint het alweer te gloren. Je zit daar dan ook op dezelfde hoogte als Stavanger en St Petersburg.

De boottochten

De Orkney's waren heel leuk om te bezoeken, daar willen we nog wel eens naar terug. Bij de overtocht hoorde ook een bustocht en de chauffeur vertelde heel geanimeerd over het eilandleven. Hijzelf was import uit het uiterste zuiden van Engeland (Cornwall), maar getrouwd met een *native Orcadian*. Hij vertelde een hilarisch verhaal over een zeer bescheiden groepje bomen, de enige bomen op de eilanden, door de bevolking "het bos" genoemd, waar de plaatselijke basisschooljeugd met schoolreisje naar toe gaat om onder de bomen te kunnen lopen.

En een ontroerend verhaal over Italiaanse krijgsgevangenen die aan de *barriers* moesten werken en daar in een hangar met beton, gips en hardboard een heuze kapel hebben gemaakt. De contacten tussen Orkney en Italië zijn er sindsdien alleen maar hartelijker op geworden.

Bij Durness hebben we de oversteek gemaakt naar Cape Wrath, het uiterste noordwestelijke puntje van Schotland. Met een klein bootje met buitenboordmotor naar de overkant, maximaal zeven passagiers. We waren met ons twaalfen

en een hond, dus de schipper moest twee keer op en neer. Er loopt een officiële weg van de aanlegplaats naar de vuurtoren, maar deze valt buiten het reguliere wegenonderhoud. Hotsend en botsend werden we naar boven gereden in een aftands busje. Het uitzicht is magnifiek. Op de

vuurtoren woont sinds een jaar of tien een ouder echtpaar dat daar een uitspanning exploiteert. Mooi is het verhaal dat de vrouw drie jaar geleden in november naar Invernes ging voor kerstinkopen, maar pas eind januari terug kon met de kalkoen, omdat haar man ingesneeuwd was geraakt en haar niet op kon komen halen bij de steiger.

De verbindingen met de Outer Hebrides worden verzorgd door grote ferries. Lange boottochten van 3,5 en 2,5 uur over open zee. Vanuit Ullapool aan de Schotse westkust naar Stornoway. Vier dagen doorgebracht op Lewis en Harris. Daarna

terug via Tarbert naar Uig en een rondje Skye gedaan. Oorspronkelijk waren we van plan om ook

naar Islay te gaan, maar opeens kregen we een beetje genoeg van al die eilanden en die verlaten landschappen. We zijn toen in één ruk doorgereden naar Glasgow. Eindelijk weer de drukte van een grote stad.

De overtocht naar Ierland was uiteraard ook met een grote ferry. We hadden een heel vroege afvaart (half acht 's morgens, zeven uur inchecken), maar die was wel een stuk voordeliger dan de afvaarten later op de dag. We hebben overnacht pal naast de terminal.

Sociale narigheid

In de musea van Belfast en Dublin is veel aandacht voor de eeuwenlange kolonisering van Ierland door de Engelsen, in feite al sinds de twaalfde eeuw. Na Henry VIII werd dat een katholieke-protestantse tegenstelling. De protestantse koning-stadhouder Willem III van Oranje heeft daar ook nog een rol in gespeeld (dit jaar weer rellen bij de oranjemarsen in Belfast). De vrijheidsstrijd in Ierland in de vorige eeuw (Dublin) en *The Troubles* na 1968 in

Noord-Ierland (Belfast) komen ruim aan bod. We hebben ze gezien: de *murals* (muurschilderingen) in Belfast en Derry en de *peacewalls* (afscheidings) tussen katholieke en protestanse wijken die er nog steeds staan. Ze worden nu als toeristische attracties uitgebuit. Ook zelf te bekijken via Google Streetview.

In de vorige reisbrief noemden we al de *Clearances* in Schotland die begonnen na de slag bij Culloden en die de hele 19de eeuw hebben voortgeduurd. De keuterboertjes (*crofters*) werden van hun landjes verjaagd om plaats te maken voor grootschalige schapenteelt in opdracht van Engelse grootgrondbezitters. Schotse tradities werden onderdrukt. In Bettyhill waren we in een dorpsmuseumje, waar kinderen van de dorpschool met tekeningen en opstellen lieten zien hoe in 1819 de bewoners uit het naburige Rossal werden verjaagd en het dorpje werd platgebrand.

Des te schrijnender is het, als je hier leest hoe ontheemde Schotten door diezelfde Engelse grootgrondbezitters werden ingezet om op hun beurt Ierse *crofters* van hun land te verjagen.

Daar komt dan nog een hongersnood bij (*The Great Famine* tussen 1845 en 1850) en massale emigratie, waardoor de bevolking in een eeuw tijd kon krimpen van 8 tot 3 miljoen. Je begrijpt niet dat Engelsen, Schotten en Ieren (benieuwd wat de Welsh te vertellen hebben) nog door één deur kunnen. Trouwens Schotten onderling konden er ook wat van: de *MacDonalds* en de *MacLeods* die elkaar in een eeuwenlange vete regelmatig afslachtten. En in Engeland zelf was het in de 19de eeuw ook al niet zo leuk, getuige de vrolijke verhalen van Dickens. Het betekent wel dat je op moet letten met wie je praat en wat je zegt: Engelsen, Schotten, Ieren, Noord-Ieren, protestanten, katholieken. Het ligt allemaal heel gevoelig. Een oude visser die ons rondleidde in een museum in Killybegs (in het begin van de vorige eeuw was de zeevisserij in handen van Engelsen, het was Ieren bij wet verboden om zich met zeevisserij bezig te houden) begon op een gegeven moment over de Engelsen, die in Ierland hetzelfde hadden gedaan als Hitler in Europa.

Prehistorie

We hebben de afgelopen tijd in Schotland, Ierland en op de eilanden het nodige aan prehistorische bewoningsresten uit steen-, brons- en ijzertijd voor onze kiezen gekregen. Kringen en kruisen van *Standing Stones* in vele maten en soorten (Stonehenge moeten we nog zien in september, maar is zeker niet enig in zijn soort), graftombes en nederzettingen. Een zonderlinge ontmoeting hadden we op een

vroege zondagochtend bij Cairn Holy, twee kleinere monumenten met Standing Stones en grafkamers ten zuiden van Glasgow. Iemand lag daar op de grond foto's te nemen met een horloge in de hand. Hij bleek al 20 jaar op deze plek bezig te zijn om een geheel eigen zonnetheorie voor deze kring van stenen te bewijzen.

Hoogtepunten waren: Skara Brae, een neolithische nederzetting op de Orkneys; Newgrange, de ganggraven ten noorden van Dublin (600 jaar ouder dan de piramides van Gizeh); de Standing Stones van Callanish en Dun Carloway Broch, een versterkte woontoren uit de ijzertijd, beide op de Hebrides.

Grote steden

Een weekje Glasgow om weer een beetje aan het stadsleven te wennen. Luxe winkelstraten, altijd druk, iedere dag van de week (we zijn er acht dagen geweest, dus we kunnen het weten). Luxe, moderne overdekte winkelcentra. Mooie gebouwen van Charles Rennie Mackintosh, een Glasgowse art nouveau architect. Gegeten in een tearoom met inrichting en meubilair van hem in originele staat.

Van Belfast hebben we de murals en de peacewalls al genoemd, waarvoor je naar de buitenwijken moet. Je kunt ze bekijken met een taxi, maar wij hebben voor een bustocht gekozen (een stuk voordeliger). Verder een mooie stad met een fraaie victoriaanse pub, de Crown Liquor Saloon, met aparte, afgesloten loges om te eten. We hebben een dag doorgebracht in het Ulster Museum, met een indringende presentatie over The Troubles.

En dan nu Dublin. De eerste dag meteen maar naar het *Trinity College* om in de rij te staan voor het *Book of Kells*, een rijk versierd manuscript uit de 9de eeuw. Ook naar de *Jameson Distillery*. We waren al eerder naar de *Talisker Distillery* op Skye geweest, maar die fles was al leeg. Eefke heeft er een extra whiskey uitgesleept door mee te doen aan een proeverij. De *Brazen Head* is een pub uit 1195 (volgens eigen zeggen) of uit 1688 (volgens onze reisgids), maar de *Smithwick's* is er niet minder om.

Kliffenkust

De Antrim Coast is een prachtige kliffenkust die wij in drie dagen hebben gereden. We hebben er ook een lange wandeling langs gemaakt op weg naar de Giant's Causeway, een natuurlijke rotsformatie van basalt. Ongetwijfeld prachtig met niet te veel mensen, maar niet op zondag, want dan lijkt iedere basaltblok bezet door een toerist.

Zeker noemenswaardig is de touwbrug van Carrick-o-Rede, oorspronkelijk gemaakt en gebruikt door vissers om naar een natuurlijke haven te lopen, maar nu een toeristische attractie van de eerste orde. De brug hangt op een hoogte van 30 meter boven een kloof. Beneden perst het zeewater zich met donderend geweld door een nauwe opening. Vooral noemenswaardig omdat ook Jan over de brug heeft gelopen, ondanks zijn hoogtevrees. Hij heeft wel wat onrustig geslapen die nacht.

Wegen en verkeer

In Schotland heb je natuurlijk de beruchte eenbaanswegen met passeerhavens. Het is gelukkig niet zo druk en het vereist enige sociale vaardigheid. Jan moest natuurlijk een keer helemaal terug omdat de tegenligger dat weigerde. Bij mij zijn het juist de tegenliggers die achteruit gaan, gek hè.

Meestal gaat het zonder problemen omdat iedereen, ook wij, goed anticipeert. De smalste weg die we hebben gereden was op Harris. Dat

was een soort achtbaan, met veel *hidden summits*, waardoor je het overzicht over het verloop van de weg volledig kwijt bent. Ik had ook regelmatig de indruk dat we op een soort richel reden, met diepe afgronden aan weerszijden. In Ierland zijn trouwens ook veel van dit soort wegen, maar we zijn inmiddels zo geroutineerd dat het geen indruk meer maakt.

Vrij kamperen

We raken aardig bedreven in het vinden van een goede overnachtingsplek. Merkwaardig genoeg is dat vaak naast een begraafplaats. Heel rustig, mede door de aard van de bewoning, maar in Donore bij Newgrange was het opeens heel erg druk. De hele zaterdagavond reden mensen af en aan om bloemen op de graven te leggen en water te geven. De volgende dag begon het alweer om zes uur 's morgens. Jan hoorde van een vriendelijk, goedlachs oud vrouwtje niet alleen dat haar zoon daar lag, 44 jaar oud geworden, overleden aan een ongeneeslijke ziekte, met een drieling en een halfzijdig verlamd zoontje, maar ook dat de priester die ochtend na de mis de graven zou zegenen, vandaar. Goede plekken zijn ook vaak midden in het dorp naast de openbare toiletten, bij golf courses of aan het strand.

Ontmoetingen

Veel aanspraak onderweg natuurlijk. Men wil graag

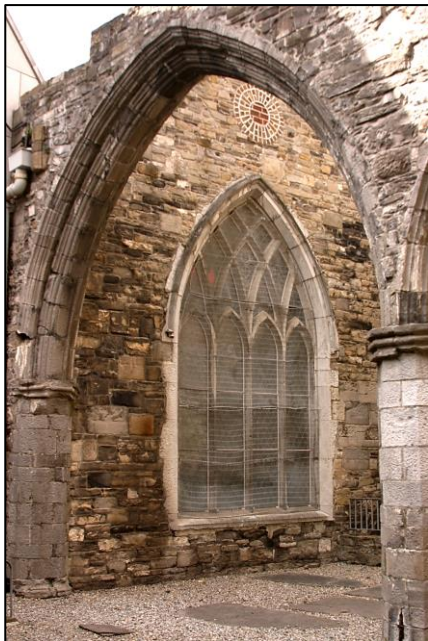

weten waar we vandaan komen en wat we al gezien hebben. Onze fietsen blijken een ijzersterk *conversation piece*, maar soms hebben we wat meer contact dan alleen een praatje. Zo ontmoetten we een Nederlands echtpaar uit Limburg op het pontje naar Cape Wrath. Leuke mensen, die al enige jaren hun vakantie in Schotland doorbrengen, gebruik maken van *Bed and Breakfast* en voornamelijk fietstochten ondernemen. Blijken deze mensen 's avonds in de pub bij de camping te zitten om de eerste wedstrijd van Nederland in het EK te zien. Leuke avond, ondanks het resultaat. De volgende dag

vertrokken wij uit Durness en besloten onderweg Sandwood Bay aan te doen, een afgelegen kliffenstrandje, alleen lopend te bereiken. Na een wandeling van zeven kilometer komen we aan op het strand en zien mensen zwaaien, en jawel hoor, daar is datzelfde stel weer. Samen teruggelopen. Zij gingen verder op de fiets en wij hebben daar overnacht naast het toiletgebouwtje. In Skye bleken we naast onze burens van de camping in Durness te staan, ook Nederlanders. Jan had hem daar geholpen met het richten van hun schotelantenne met het kompas dat hij van Marit gekregen had. Dat werd een heel leuke avond daar op Skye met lekker eten, veel wijn en whiskey. De mannen voelden zich wat onzeker de volgende dag.

In Donore zaten we op het terras van een pub, toen er een huifkar stopte. We moesten vooral een ritje door het dorp maken, de glazen bier konden mee in een speciaal bierrekje. De koetsier heeft twee van deze huifkarren als hobby en rijdt er voor zijn plezier mee rond. Aardige vent, een pint aangeboden en dan wordt het alleen maar gezelliger. Of hier in Dublin, in de *Brazen Head*, waar Jan een uitgebreide conversatie had met de barman over de onhebbelijkheid van Nederlanders, maar ook van Noren, Denen en andere continentalen, die vaak vergeten *please* te zeggen als ze iets vragen of bestellen. Maar volgens de barman zeggen jullie wel weer *thank you* als je het glas aangereikt krijgt. Hij vond het *amazing*, maar niet *offending*.

Verschillen

Ieren en Schotten zijn niet te verstaan als ze niet een beetje hun best doen om *proper English* te spreken. Sommigen willen misschien wel, maar ze kunnen het gewoon niet. Er wordt veel *Gealic* gesproken. In Ierland zijn de borden langs de weg op z'n best tweetalig of anders in Gealic.

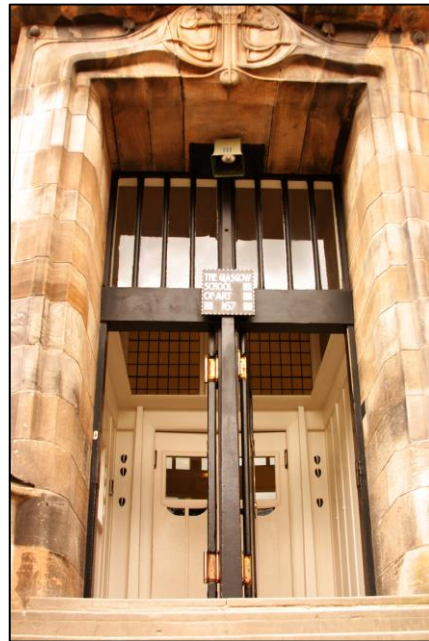
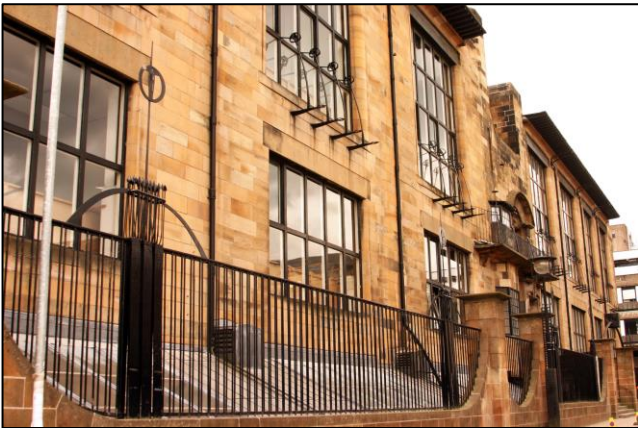
In Ierland doet men niet aan openbare toiletten, heel lastig. In Engeland en Schotland zie je ze overal, gratis en goed onderhouden, Een belangrijk verschil met ons, en dat geldt voor heel Groot Britannië en Ierland, betreft de peper- en zoutvaatjes. Waar bij ons het zoutvaatje drie gaatjes heeft en het pepervaatje één, is het hier precies andersom. Op de Britse eilanden en Ierland heeft het zoutvaatje één gaatje en voor de pepervaatjes hebben wij twee tot zes gaatjes geteld. De smaak heeft er niet onder te lijden.

Tot slot nóg iets leuks

We hebben eerder verteld over het eksternest in Edinburgh. We gingen daar te vroeg weg om iets van eieren of jongen mee te maken. In Glasgow hebben we gezien hoe een moederekster haar twee jongen leerde vliegen. Midden in het drukke verkeer, tussen de auto's, bussen, fietsers en voetgangers door, zat zij op het troittoir druk te kwetteren om haar jongen naar beneden te commanderen. Na enige aarzeling kwamen zij uiteindelijk al fladderend omlaag om met een behoorlijk smak op de stenen terecht te komen. Daarna lukte het hun zowaar om weer een stuk terug te fladderen. Ze trokken zich met z'n drieën helemaal niets aan van het verkeer. Schattig.

De foto rechts is van lage resolutie, de originele foto is verloren.

